

การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

Local Wisdom Learning Management of School Administrators under the Buriram
Primary Educational Service Area Office 3

จันทร์จิรา ทับสมบัติ

โกวิท วัชรินทรางกูร

บรรพต วงศ์ทองเจริญ

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Junjira Tubsombuti

Kovit Vajarintaragoon

Bunphot Wongtongcharoen

Educational Administration Buriram Rajabhat University

Email: 660426021040@bru.ac.th

วันที่รับบทความ: 16 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 9 กรกฎาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 15 กรกฎาคม 2568

Received: June 16, 2025; Revised: July 9, 2025; Accepted: July 15, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น 2) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่างคือ ครู จำนวน 328 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นเรียงลำดับความต้องการจำเป็นมากไปหาความต้องการจำเป็นน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดทำและจัดเก็บเอกสารหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และแผนการสอนที่มีคุณภาพ ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดระบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่นที่ครอบคลุม และมีส่วนร่วมจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหาร และติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความเข้าใจและเจตคติดีต่อหลักสูตรท้องถิ่น

คำสำคัญ : การบริหาร; การจัดการเรียนรู้; การเรียนรู้ท้องถิ่น

Abstract

The objectives of the research were 1) to examine the current conditions and desired conditions and necessary needs, 2) to study guidelines for local learning management by school administrators. The research was divided into two phases. Phase I was to study the current and desired conditions and necessary needs. The sample group consisted of 328 teachers. The study used was a questionnaire. Data was analyzed using percentage, mean, standard deviation, and needs index. Phase II to study guidelines for local wisdom learning management by school administrators through interviewing five experts selected by purposive sampling.

The results of the research were as follows: 1) The overall current conditions were at a moderate level. The aspect with the highest mean was promoting learning management by teachers. For the overall desired conditions, the aspect with the highest average was local curriculum evaluation. The need for local wisdom learning management of school administrators' development can be prioritized as local curriculum evaluation, management of local learning resources, development in teaching, respectively. 2) The guidelines for developing local wisdom learning management by school administrators. These guidelines address four aspects. For Local Curriculum Management: School administrators should promote the preparation and storage of quality curriculum documents, learning materials and lesson plans. Local curriculum evaluation, school administrators should establish a comprehensive local curriculum evaluation system that involves teachers, students, parents, and the community. Management of local learning resources, school administrators should appoint a committee to manage and monitor the use of local learning resources. Development in teaching, school administrators should promote and develop teachers' understanding and positive attitudes toward the local curriculum.

Keywords: Administration; Learning Management; Local Learning

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของตนเอง ครอบครัว และบ้านเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวบรวมพลังสร้างสรรค์ พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ การศึกษายังเป็นตัวแปรสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตการจัดการศึกษาในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ จึงควรมีความหลากหลายเพื่อให้ทุกคนสามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563: 14)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุล ทั้งความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยและมีทักษะที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ หลักสูตรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ นอกจากนี้ยังเน้นการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพของท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 4) โดยที่ระบบการศึกษาจะต้องมีเป้าหมายในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและให้สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในระดับท้องถิ่นมีหน้าที่หลักในการเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกับความต้องการเฉพาะของแต่ละพื้นที่ สร้างสรรค์การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน หน่วยงานเหล่านี้มีบทบาทในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายใต้การดูแลในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในระดับชาติ นอกจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หน่วยงานเหล่านี้ยังมีการกิจการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและชุมชน ปลูกฝังความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน รวมถึงการเสริมสร้างความรู้สึกผูกพันต่อบ้านเกิดเมืองนอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติในอนาคตได้อย่างยั่งยืน การบูรณาการระหว่างหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดและสอดคล้องกับบริบทของสังคมท้องถิ่นอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 6-7)

การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาและความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง หนึ่งในปัญหาสำคัญคือการขาดความเข้าใจและความตระหนักในความสำคัญของการบูรณาการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูยังขาดความรู้ในด้านนี้ส่งผลให้หลายการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ยังมีปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ เนื่องจากการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นต้องการสื่อการสอนที่สะท้อนถึงท้องถิ่นและครูที่มีความสามารถในการนำวัฒนธรรม มาประยุกต์ใช้ในการสอน ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างพื้นที่เมืองและชนบทเป็นอุปสรรคที่สำคัญ พื้นที่ชนบทมักขาดโอกาสและการสนับสนุนที่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของชุมชนได้อย่างเหมาะสม การขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นถือเป็นปัญหาที่สำคัญ เพราะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน อย่างไรก็ตาม หลายกรณีพบว่าชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งอาจเกิดจากการขาดการสื่อสารและความเข้าใจร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ส่งผลให้การจัดการศึกษาไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ และศักยภาพของชุมชนได้อย่างเต็มที่ (ช่อ สันธนิพัฒน์, 2554: 4-5) อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในนโยบาย และการสนับสนุนจากภาครัฐ แม้ว่าจะมีนโยบายการศึกษาเพื่อมวลชน และนโยบายที่ส่งเสริมการศึกษาท้องถิ่น แต่การนำไปปฏิบัติยังมีข้อจำกัด เช่น การขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ การขาดการฝึกอบรมครู และดูแลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ (สายสุตา เตียเจริญ และคณะ, 2560: 9) การขาดการประเมินและการปรับปรุงแนวทางการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาแนวทางการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงของสังคมท้องถิ่นได้ การแก้ไขปัญหาลำนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู ชุมชน

และภาครัฐ เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ได้อย่างแท้จริง และยั่งยืน (วชิร ขวัญเพชร, 2564: 10)

การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทั้งทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในบริบทของประเทศไทยซึ่งมีความหลากหลายทั้งด้านวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ และเศรษฐกิจ การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นจะช่วยให้การศึกษาไม่เพียงแต่ส่งเสริมความรู้ ตามมาตรฐานสากลเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างความภูมิใจในท้องถิ่นและพัฒนาทักษะที่ตรงกับความต้องการของ ชุมชน การศึกษาลักษณะนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ทำให้ชุมชนสามารถเติบโตได้ อย่างยั่งยืนตามศักยภาพของตนเอง (สายสุตา เตียเจริญ และคณะ, 2560: 10)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ได้กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการ เรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการเรียนรู้ โดย แนวทางหลักที่เน้นประกอบด้วย การส่งเสริมการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนให้โรงเรียนในเขตพื้นที่ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นสื่อและเนื้อหาการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนรู้มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้อง กับบริบทท้องถิ่นมากขึ้น และช่วยสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น การมีส่วนร่วม ของชุมชนในกระบวนการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และการเป็นวิทยากรหรือผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของท้องถิ่นการพัฒนาครู และ บุคลากรทางการศึกษา โดยการจัดอบรมและพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมา ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น การ ประเมินและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับความต้องการของ นักเรียน และชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การสร้าง เครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก สร้างความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กร ชุมชน เพื่อสนับสนุนทรัพยากรและความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น แนวทางเหล่านี้เป็นเครื่องมือ สำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นให้มีคุณภาพ และมีความยั่งยืน สอดคล้องกับนโยบาย การศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างรอบด้านในบริบทของพื้นที่ และชุมชนในเขตพื้นที่ (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3, 2567: 8-10)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น โดย ต้องมีความเข้าใจในบริบทและความต้องการเฉพาะของชุมชน รวมถึงมีความสามารถในการนำทรัพยากร และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการสอน อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นยังต้องเผชิญหน้า กับความท้าทายหลายประการ เช่น ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ และความเหลื่อม ล้าในการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษา ทำให้การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นดำเนินการได้อย่างไม่เต็มที่ ดังนั้น การศึกษาและวิเคราะห์การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาในประเทศไทยจึงมี ความสำคัญเพื่อทำความเข้าใจปัญหาและหาแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมาก ขึ้นและตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2560: 153)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหาร จัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 เพื่อสามารถ นำไปใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารในการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

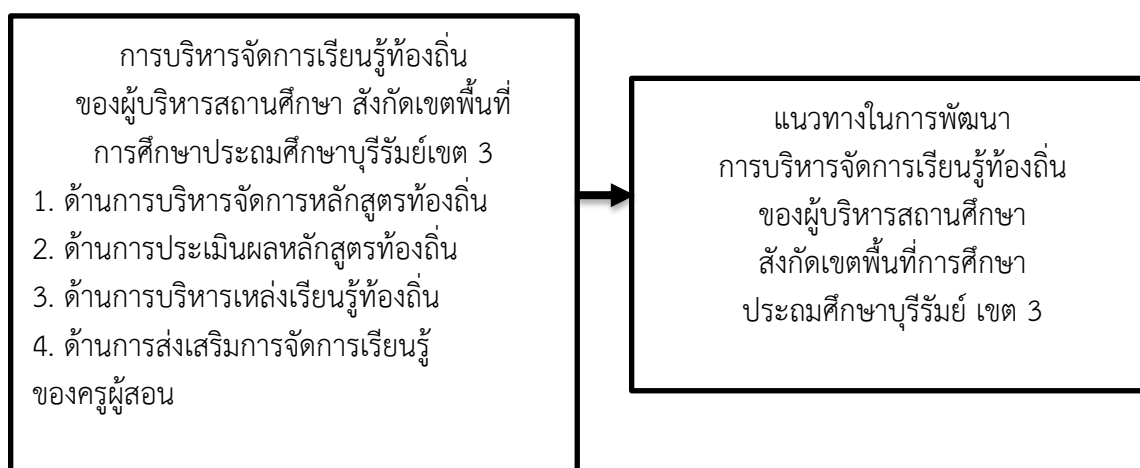
การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การบริหารจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยศึกษาจากแนวคิดและหลักการของ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2559: 470) ประเวศ เวชชะ (2561: 315) Kauchak and Eggen (1998: 486) และ Senge (2006: 14-16)

การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น ผู้วิจัยศึกษาจากแนวคิดและหลักการของ นิคม ชมภูหลง (2550: 45-47) สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553: 34-36) ช่อ สันธณพิพัฒน์ (2554: 23-25) กระทรวงศึกษาธิการ (2556: 45-50) และสายสุดา เตียเจริญ และคณะ (2560: 24-27)

การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยศึกษาจากแนวคิดและหลักการของ นิคม ชมภูหลง (2550: 63-71) สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553: 21-38) ช่อ สันธณพิพัฒน์ (2554: 13-17) มินตรา งามทรัพย์ (2554: 23) กระทรวงศึกษาธิการ (2556: 49-51) สายสุดา เตียเจริญ และคณะ (2560: 26-27) วชิร ขวัญเพชร (2564: 19-21) และหน่วยศึกษานิเทศก์ (2566: 7) โดยได้เลือกองค์ประกอบของการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป คือ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น 2) ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น 3) ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และ 4) ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

และได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 328 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ในการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของครู โดยสอบถามใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น 2) ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น 3) ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และ 4) ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ในการส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง และได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 328 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความต้องการจำเป็น ในการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยการเลือกจากข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ที่มีค่าสูงที่สุดในแต่ละด้านมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขออนุญาตให้สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในการทำกรณีศึกษา ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกการสัมภาษณ์ มาสรุปจัดพิมพ์เป็นข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการเรียนรู้
ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวม และ
รายด้าน

การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น	3.36	0.97	ปานกลาง	4.56	0.56	มากที่สุด
2. ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น	3.33	0.92	ปานกลาง	4.69	0.43	มากที่สุด
3. ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	3.38	0.95	ปานกลาง	4.63	0.52	มากที่สุด
4. ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของ ครูผู้สอน	3.43	0.92	ปานกลาง	4.61	0.50	มากที่สุด
รวม	3.38	0.94	ปานกลาง	4.62	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.94)
เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.92)
ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.95) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} =$
3.36, S.D. = 0.97) และด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.97)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.50) เรียงลำดับจากมากไป
น้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.43) ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.52) ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและด้านคุณภาพของเด็ก ($\bar{X} = 4.61$,
S.D. = 0.50) และด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการบริหาร
จัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น ของผู้บริหารสถานศึกษา				ลำดับ
	D	I	$PNI_{modified}$	ความต้องการจำเป็น
1. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น	3.36	4.56	0.357	3
2. ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น	3.33	4.69	0.407	1
3. ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น	3.38	4.63	0.370	2
4. ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของ ครูผู้สอน	3.43	4.61	0.345	4

จากตารางที่ 2 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็น

มากไปหาความต้องการจำเป็นน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนตามลำดับ

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 อยู่ในระดับกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น และด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ตามลำดับ

1.2 สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและด้านคุณภาพของเด็ก และด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น ตามลำดับ

2. ลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นมากไปหาความต้องการจำเป็นน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ตามลำดับ

3. แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มีแนวทางการพัฒนาซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดทำและจัดเก็บเอกสารหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และแผนการสอนที่มีคุณภาพ

3.2 ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดระบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่นที่ครอบคลุม และมีส่วนร่วมจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

3.3 ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหารและติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น พร้อมกำหนดตัวชี้วัดและพัฒนาเครื่องมือประเมินอย่างเป็นระบบ

3.4 ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความเข้าใจและเจตคติดีต่อหลักสูตรท้องถิ่น ผ่านการอบรม ศึกษาดูงาน และการนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับกลาง คือ ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน โดยช่วยปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ พร้อมเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องช่วยให้หลักสูตรสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลง ทำให้การศึกษาเกิดความยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ สายสุตา เตียเจริญ และคณะ (2560: 39-40) ที่กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ และเหมาะสม สอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เพิ่มคุณค่าให้กับหลักสูตร และส่งเสริมให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน (2560: 152-166) ที่ศึกษา รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการจัดการเรียนรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ทำให้หลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีประโยชน์สูงสุดในด้านการบูรณาการความรู้ท้องถิ่นกับการเรียนการสอน ตลอดจนสามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษา

2. ลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นมากไปหาความต้องการจำเป็นน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับบริบท วัฒนธรรม และความต้องการของชุมชน โดยช่วยปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเสนอแนะ ส่งเสริมการยอมรับและการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง การติดตามและประเมินผลยังช่วยให้หลักสูตรปรับตัวตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลง ทำให้ระบบการศึกษาแข็งแกร่งและตอบสนองต่อผู้เรียนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553: 57-58) ที่กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นช่วยพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน โดยระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรเพื่อปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสม เปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการพัฒนา ช่วยให้ครูวางแผนการสอนที่ตอบโจทย์ผู้เรียน และส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชณี ดวงแก้ว วินัย ทองมัน และวิรัช จงอยู่สุข (2565: 147-162) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า การบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพสูง โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ชัดเจน การสร้างความตระหนักรู้ให้กับครูและบุคลากร การประเมินผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีระเบียบ และการปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นช่วยให้สามารถปรับปรุงเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน ทำให้หลักสูตรท้องถิ่นมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น

3. แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มีแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดทำและจัดเก็บเอกสารหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และแผนการสอนที่มีคุณภาพ พร้อมสร้างระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนิเทศอย่างต่อเนื่อง ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสนับสนุนการพัฒนา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในทุกขั้นตอนเพื่อสร้างความเข้าใจและแรงจูงใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ นิคม ชมภูหลง (2550: 63-71) ที่กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่นควรสะท้อนปัญหาและบริบทจริงของผู้เรียน มุ่งเน้นการบูรณาการความรู้กับชีวิตจริงและส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง ครูควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตร พร้อมจัดเก็บเอกสารหลักสูตร สื่อ และแผนการสอนอย่างมีคุณภาพ ควรสร้างระบบนิเทศแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา ภรณ์ จำปานาค (2559: 101-103) ที่ศึกษา แนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ ทั้งการวางแผน การใช้ การประเมิน และการปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้นความสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดทำและจัดเก็บเอกสารหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และแผนการสอนที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งสร้างระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสนับสนุนการพัฒนา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในทุกขั้นตอนเพื่อสร้างความเข้าใจและแรงจูงใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้เกิดผลจริงในบริบทของแต่ละโรงเรียน

3.2 ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดระบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่นที่ครอบคลุม และมีส่วนร่วมจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ใช้เครื่องมือ และรูปแบบรายงานที่เข้าใจง่าย นำเสนอผลการประเมินอย่างเป็นระบบ และเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงหลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดของ หน่วยศึกษานิเทศก์ (2566: 26-27) ที่กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นเป็นกระบวนการตรวจสอบและวิเคราะห์ความเหมาะสมของหลักสูตรในบริบทท้องถิ่น เพื่อให้ตอบสนองวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และความต้องการของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยพิจารณาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำผลไปใช้ปรับปรุงหลักสูตร และกำหนดนโยบายที่เหมาะสม ทำให้หลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการและค่านิยมของผู้เรียนและชุมชนอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสุตา เตียเจริญ และคณะ (2560: 113-118) ที่ศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และความยั่งยืนของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และความยั่งยืนของชุมชน โดยเน้นการสร้างความตระหนัก การแสวงหาและจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ รวมถึงการแลกเปลี่ยน และนำความรู้ไปใช้ในทางปฏิบัติ ในส่วนของหลักสูตรท้องถิ่น พบว่าใช้การบูรณาการร่วมกับหลักสูตรแกนกลางและจัดการเรียนรู้ผ่าน 7 โมเดลที่เน้นพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 การวัดผล และประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง การประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ครูและผู้บริหารสามารถติดตามและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยครอบคลุมทั้งการวัดสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพ และการประเมินผลแบบบูรณาการตามสถานการณ์จริง ผลการขยายผลยังแสดงให้เห็นว่าผู้อำนวยการโรงเรียนระดับประถมศึกษาเห็นด้วยกับรูปแบบการบริหารจัดการความรู้และหลักสูตรท้องถิ่นที่สามารถนำไปใช้ร่วมกับหลักสูตรแกนกลางโดยไม่ทำให้

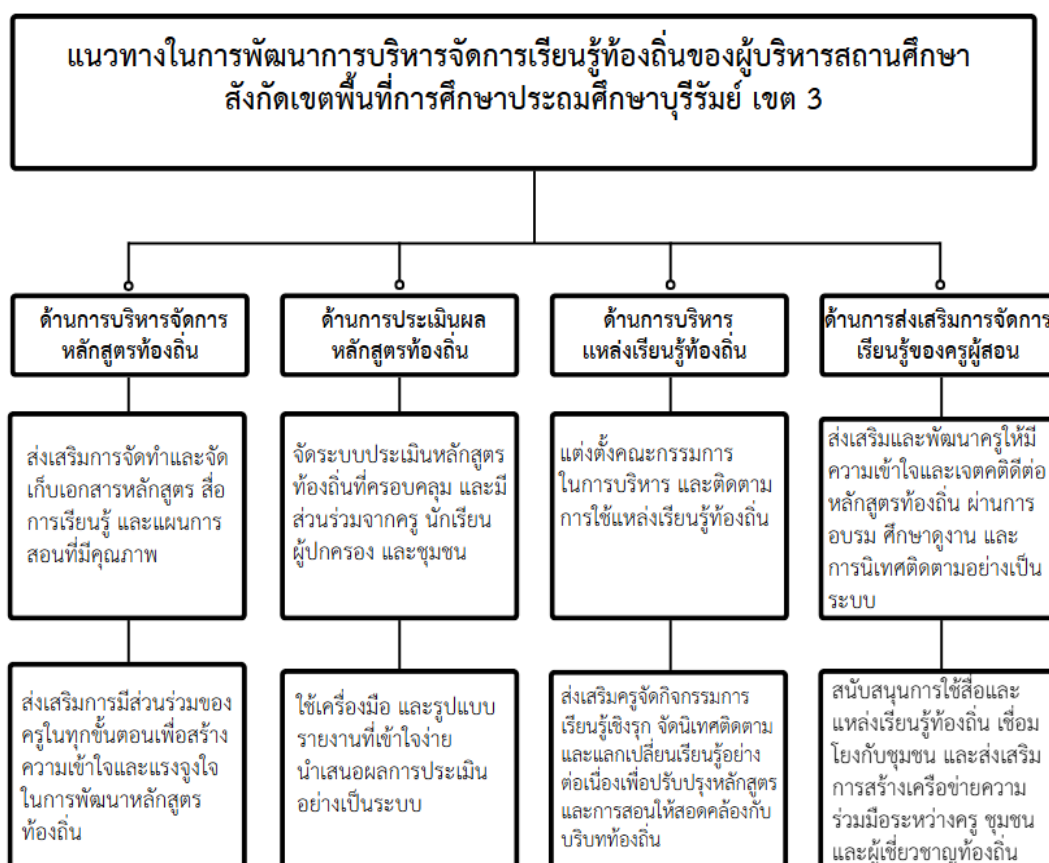
ชั่วโมงเรียนเกินเกณฑ์ ส่งผลให้หลักสูตรท้องถิ่นมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

3.3 ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหารและติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น พร้อมกำหนดตัวชี้วัดและพัฒนาเครื่องมือประเมินอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการจัดกิจกรรม Active Learning จัดนิเทศติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการสอนให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ วชิร ขวัญเพชร (2564: 22) ที่กล่าวถึง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ทำให้นักเรียนเข้าใจบริบทชุมชนและสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง อีกทั้งยังช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมสร้างความภูมิใจ ความผูกพันระหว่างนักเรียนกับชุมชน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน พัฒนาทักษะชีวิต และทักษะการทำงาน สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชณี ดวงแก้ว วินัย ทองมัน และวิรัช จงอยู่สุข (2565: 147-162) ที่ศึกษา แนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้าน การจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางบริหารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ที่เน้นการวางแผน ใช้ ประเมินผล และปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจ และตระหนักในความสำคัญของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการประชุม และชี้แจงแก่บุคลากร เพื่อกำหนดเป้าหมาย และแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม นอกจากนี้ การประเมินผลต้องมีการกำหนดระยะเวลา และเกณฑ์ชัดเจน เพื่อให้เกิดการติดตามและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานและความรู้ที่ได้จากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและขยายผลสู่ชุมชน นอกจากนี้ การบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นยังช่วยเชื่อมโยงผู้เรียนกับวิถีชีวิตจริงในชุมชน ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

3.4 ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความเข้าใจและเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น ผ่านการอบรม ศึกษาดูงาน และการนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบ สนับสนุนการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เชื่อมโยงกับชุมชน และส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ชุมชน และผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ วชิร ขวัญเพชร (2564: 38) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเสริมทักษะในการออกแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้หลักสูตรสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งผลให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2560: 152-166) ที่ศึกษา รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ควรดำเนินการผ่านกระบวนการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมขั้นสอน และขั้นสรุป โดยเริ่มจากการแต่งตั้งคณะทำงาน ร่วมวางแผนและจัดทำฐานข้อมูลครูภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างครูผู้สอนกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และสรุปผลการจัดการเรียนรู้พร้อมให้รางวัล และแรงเสริมเพื่อสร้างแรงจูงใจผลการประเมินชี้ว่ารูปแบบมีประโยชน์สูงและสามารถนำไปใช้ได้จริง ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้จาก

หลักสูตรท้องถิ่น โดยจัดอบรม ศึกษาดูงาน และนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบ ควรสนับสนุนการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนการสอน พร้อมส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

ที่มา : ผู้วิจัยสังเคราะห์

แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจในบริบทและความต้องการเฉพาะของชุมชน รวมถึงมีความสามารถในการนำทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการสอน โดยแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ซึ่งแนวทางเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ควรศึกษาแนวทางพัฒนาดังกล่าว และพิจารณาวิธีที่เหมาะสมในการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพด้วยแนวทาง ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีตัวแทนจากครู ผู้ปกครอง และสมาชิกชุมชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ผลลัพธ์และประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดการพัฒนาอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารและครูสามารถใช้เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสมในการประเมินผลหลักสูตร รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการและบริบทของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

2.2 ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดขึ้นหลังจากนำแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ไปใช้

2.3 ควรมีการวิจัยติดตามผล การนำสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 อย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลและการพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. :

กัลยาภรณ์ จำปานาค. (2559). แนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ช่อ สันธนิพัฒน์. (2554). การบริหารจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น. เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์การศึกษาภาคเหนือ.

นิคม ชมภูหลง. (2550). ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : อภิชิตการพิมพ์.

- ประเวช เวชชะ. (2561). การจัดการเรียนรู้กลุ่มวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- มินตรา งามทรัพย์. (2554). การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2567 จาก <http://www.sahavicha.com/?name=article&file=readarticle&id=1515,2010>.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2560). รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 24(1), 152-166.
- รัชณี ดวงแก้ว วินัย ทองมันและวิรัช จงอยู่สุข. (2565). แนวทางการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(3), 147-162.
- หน่วยศึกษานิเทศก์. (2566). การพัฒนาเครือข่ายการนิเทศการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำเขตตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2566. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- วชิร ขวัญเพชร. (2564). การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้. สงขลา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สงขลา สตูล.
- สายสุตา เตียเจริญ, มัทนา วังถนอมศักดิ์, สำเริง อ่อนสัมพันธ์, ศักดิพันธ์ ดันวิมลรัตน์, วรกาญจน์ สุขสเชียว, นุชนรา รัตนศิริประภาและสงวน อินทร์รักษ์. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และความยั่งยืนของชุมชน. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. บุรีรัมย์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การติดตามและประเมินผลการบูรณาการองค์ความรู้แบบสะเต็มศึกษาในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2559). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Kauchak, D. P. and Eggen, P. D. (1998). Learning and Teaching: Research-based Methods. 3rd ed., Boston: Allyn and Bacon.
- Senge, P. M. (2006). The Fifth Discipline: The Art & Practice of The Learning Organization. New York, NY: Doubleday.